

tetett határozata mintha az elévülésnek az adott esetben föl nem vetődött témája által influáltaknak. Igazságérzetünk szembekerül azzal a formális jogi következássel, hogy az a felperes, akit alperesnek netán megtévesztó magatartása gátolt meg, vagy tartott vissza attól, hogy igényét az elévülési határidőn belül érvényesítse, az elévülési határidő letelte után ki legyen étve az alperes önkénykedő eljárásának, aki minden hátrányos következáás nélkül megszüntetheti azt az újra való alkalmazást, amelyre tekintettel a felperes igényét nem érvényesítette. Igazságérzetünk úgy találja, hogy alperesnek sokszor kézenfekvő rosszhiszemúsége jut a jogtétel merev alkalmazásával meg nem érdemelt győzelemhez. A Kuriának azok a kijelentései, amelyek a kárigény felfüggesztéséről, illetve a kárigénynek az alkalmaztatás megszünésével való felébredéséről beszélnek, a láthatatlan elévülés gondolatával hadakoznak, azzal a Kuria ítéletében az elévülés témájának aktualitás híjján szükségtelen és ez okból kifejezésre nem jutott további gondolatfűzéssel, hogy az újraalkalmazás ideje alatt az elévülés nem folyik, mert a követelés „fel van függesztve“, s mintha a feléledés is arra célozna, hogy a feléledéssel újra kezdődik (vagy talán folytatódik) az elévülés. A német bírói gyakorlat az elévülés kérdését kiélezte, de mégis adott helyzetekben az elévülési kifogást elveti. Elveti pedig annak dacára, hogy megállapítja, hogy az elévülési idő letellett, mégis megtagadja az elévülésre való hivatkozás jogát azon az alapon, hogy az alperes a maga rosszhiszeműnek tekintendő magatartásával idézte elő azt a helyzetet, hogy a felperes követelését az elévülési időn belül nem érvényesítette, hogy egy nem jogi, de a helyzetet jól érezető kifejezést használjunk, az alperes volt az, aki a felperesi követelést „elévítettte“ és az úgynevezett *exceptio doli generalis* alapján az elévülési kifogás figyelembevételét mellőzi. Ujból a göthei gondolat: „Ihr lasst den Armen schuldig werden“ hangulatából folyó korrekturát eszköz a jog, amikor a vers további pesszimista szövegét: Dann überlasst ihr ihn den Pein, vizsályára fordítva happyand-re formálja. A Kúria határozata, ha az elévülés az *exceptio doli* kérdését határozatában nem is érinti, a sorok között való olvasással mégis arra enged következtetést, hogy a Gebote höherer Ordnung fogalmának megfelelően az erkölcsi követelményeket a formális jogi következáások fölémeli. Csak sajnálatos, hogy az eset a világos határozott és szabatos állásfoglalásra Kúriánk-nak teljes lehetőséget nem nyújtott.

Kényszeregyesség alapján elrendelt végrehajtás.
Külön törvényes rendelkezés (1410/1926. M. E. r. 93.

§.) értelmében kielégítési végrehajtásnak van helye a jogerős bírói jóváhagyással ellátott egység és a tárgyalási jegyzőkönyvnek (táblás kimutatásnak) oly kivonata alapján, melyből kitűnik, hogy a bejelentett követelést az adós vagy a vagyonfelügyelő nem kifogásolta. A nem kifogásolás az adós részéről történhetik kifejezett elismeréssel, vagy mulasztással. Ha u. i. a vagyonfelügyelő közlésére és felszólítására az adós valamely követelés tekintetében záros határidő alatt nem nyilatkozik, a követelést elismert követelésnek kell számbavenni.

Az egység lebonyolítása során szokott azután az adós észbekapni. A fizetés fájdó aktusánál nézi át pontosabban üzleti levelezését, könyvelését és ekkor ijedten állapítja meg, hogy a bejelentett követelés nem áll fenn teljes összegében: már az eljárás megindítása előtt fizetéseket eszközölt, amik nem lettek elismerve, pl. azért, mert a hitelező szerint pénzfelvételre nem jogosult képviselő kezéhez történtek, vagy árukat küldött vissza, melyeknek vételára nem lett javára írva, avagy valuta átutalásokból eredő jelentékeny különbözetek keletkeztek stb. Súlyosabb és sajnos, mind gyakrabban visszatérő eset hogy a hitelező a követelés fedezetéül kapott váltókat továbbadta, az adóstól pedig az egység jogerős jóváhagyása után több oldalról követelik ugyanazon tartozás quotális kiegyenlítését; egyfelől a jóhiszemű harmadik váltóbirtokos a váltó alapján másfelől a hitelező (esetleg az időközben helyébe lépett csődtömeggondnok) a táblás kimutatás alapján.

Minő jogi eszközök állanak ily esetben az adós rendelkezésére?

Előrebocsátandó, hogy a jogerős bírói jóváhagyással ellátott egység távolról sem azonosítható a Pp-ben szabályozott bírói egységgel és így a k. e.-i hitelező részéről kért végrehajtás elrendelése nem a Ppé. 31. §. 2. pontban felsorolt „polgári bíróság előtt kötött és jogerős bírói ítélet hatályával bíró egység“, hanem ugyanezen §. 7. pontjában említett, külön törvényes rendelkezéssel végrehajthatónak nyilvánított közokirat alapján történik. Ebből következik, hogy azok a speciális jogvédelmi eszközök, melyekkel bírói egység alapján elrendelt végrehajtás okozta sérelmek orvosolhatók (pl. perújítás) — még per analogiam sem jöhetnek számításba, nem beszélve arról, hogy fogalmilag is ki vannak zárva.

Megnehezíti a megoldást, hogy az adós a k. e. során tett nyilatkozatához kötve van, sőt még a mulasztást sem áll módjában az eljárás alatt reparálni. (K. e. r. 68. §.) E szabály méltánytalan súlyát csak fokozza a K. e. r. 45. §-ának elnagyolt szabálya, mely egyáltalában nem írja

elő az alakot, amelyben a vagyonfelügyelő az adóst a nyilatkozattételre felhívni tartozik, s így netáni vita esetén rendkívüli nehézségekbe ütközik annak bizonyítása, hogy a nyilatkozási „záros határidő“ kitűzetett-e és minő időtartammal. Gyakorlati tapasztalatok szerint sem az adós, sem a vagyonfelügyelő nem szoktak súlyt helyezni ezzel a fontos jogi következménnyel járó formalitás betartására. Az adós mulasztásából vagy egyéb akarati hibáiból (tévedés, megtévesztés, stb.) előálló sérelmek tehát a kényszeregyességi eljárás során de jure nem orvosolhatók.

Az eljárás jogerős befejezése után első megoldásnak kínálkozik a végrehajtás megszüntetése stb. iránti per igénybevétele. E pereknek azonban dogmatikai akadályai vannak. A PP-é. 39. §. u. i. taxativ felsorolásában csak a peres eljárásról (a. pont) a bírói egyességről (b. pont) és közjegyzői okiratról (c. pont) emlékezik meg. A PPé. 31. §. 6. és 7. pontjaiban felsorolt határozatok, illetve közokiratok alapján elrendelt végrehajtások megszüntetéséről, stb. — ahova a mi esetünk is tartozik — törvényes intézkedés nincsen. További akadály az is, hogy — eltekintve a közjegyzői okiratoktól — a Ppé. 39. §. u. n. *későbbi* tényeket kíván meg a megszüntetési stb. perek alapjául, holott az általunk tárgyalt esetben az adós jogait rendszerint *korábbi* (a ke. eljárás előtti) tényekből származtatja.

A jogrendszer hézagmentességének elve azonban megkívánja, hogy az adós jogi fegyver nélkül ne maradjon. Mivel sem volna indokolható, hogy az adós a kényszeregyességben végzett jogcselekménynek hatálytalanítása iránt polgári pert ne indíthasson. Jogcselekmény alatt értendő természetesen az adós mulasztása is, mely az elismerés jogkövetkezményeivel jár. A Kuria egy friss döntésében el is fogadta az adós kereseti jogát a kényszeregyességi eljárásba bejelentett és a tárgyalási jegyzőkönyv (táblás kimutatás) szerint sem az adós, sem a vagyonfelügyelő által nem kifogásolt követeléssel szemben. Az adós ebben a perben keresetét arra alapította; hogy a hitelező bejelentett követelése koholt volt. Legfelsőbb bíróságunk sajnos ez esetben is tartózkodott az elvi állásfoglalástól és nem deklarálta a polgári perút igénybe vételének feltétlen lehetőségét, hanem pusztán csak a superquóta tilalmára hivatkozással ismerte el az adós kereseti jogát. (C. IV. 4788/1930.)

De ami áll a követelés koholt volta esetén, az ex ratione juris kell hogy álljon egyéb jogszünetető tények fennforgásakor is. A hatálytalanítási kereset azonban csak fél-orvosság, minthogy nem bír a végrehajtásra

halasztó hatállyal. Két utat látunk a kérdés megoldására: vagy a végrehajtás megszüntetési perek lehetőségét kell szaporítani, vagy pedig kifogásolási jogot kell adni az adósoknak a végrehajtási eljárás során is épp úgy, mint a külföldi ítéletek alapján elrendelt végrehajtások esetében.

Reméljük a kényszeregyesség közeli novellája nem fog megfelelni e kérdés rendezéséről.

Ifj. dr. Nagy Dezső.

Beszámítás megítélt követelés ellen. A Kuria IV. tanácsa egyidőben két határozatban foglalt állást a megítélt követelés elleni beszámítás ügyében. Szabály, hogy jogerősen megítélt követelésbe csak jogerősen megítélt, vagy olyan követelést lehet beszámítani, amelyre nézve a beszámíthatóság előfeltételei az ítélethozatalt megelőző szóbeli tárgyalás befejezése után állottak be. A P. VI. 4873/1929. számú határozat szerint jogerős ítélettel megítélt követelés ellenében csak hasonló követelés számítható be. A második határozat perújítás során a perújítás alapjául felhozott beszámítás ügyében hozatott. A döntés gyakorlati tartalma tehát lényegileg az, hogy a beszámításra felhasználni kívánt követelés ne perújítás és a perújítás során eszközözlendő beszámítás formájában érvényesíthetők, hanem önálló kereset formájában. A másik per ugyancsak újított per volt, de ebben a határozatban a Kuria a beszámítást, mint perújítási alapot nem zárja ki, sőt azon alapon nyugszik a döntés, hogy a beszámítás alapján sikeres perújítás nem kérhető, ha a beszámításnak anyagi jogi előfeltétele hiányzik. A kérdés aktualitássá válhatik végrehajtás megszüntetési per formájában is, ha a marasztalt adósok ellen követelése oly időpontban keletkezett, amikor a határozat megelőző peres eljárásban az ellenkövetelés érvényesíthető már nem volt. A per alatt is érvényesíthető követelésnek a végrehajtás megszüntetési perben leendő felhasználása a törvény rendelkezése folytán már amúgyis ki van zárva. Az eljárás akadálytalan lebonyolításához a már meghozott ítélet zavartalan érvényrejuttatásához fűződő érdekek kellően indokolják azt a szigorúbb álláspontot, hogy a megítélt követelés ellenében csak megítélt követelés legyen beszámítható. Ha ebből bizonyos méltánytalanság folyik is, a fél maga hárította magára ezt a követelést a saját követelése érvényesítése körüli mulasztással. Az elsőnek idézett kúriai határozat a szigorúságból anyiban enged, hogy a megítélt követelésen felül oly követelés beszámíthatóságát is kimondja, amelyre nézve a beszámíthatóság előfeltételei az ítélethozatalt megelőző szóbeli tárgyalás befejezése után állottak be. Ezen hely-